

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого
мистецтва, професор

_____ Ірина БЕРМЕС
« ____ » _____ 2025 р.

Хореографічне мистецтво України
в контексті світової танцювальної культури
XXI століття

Спеціальність 024 Хореографія
Освітня програма «Хореографія»

Магістерська робота
на здобуття кваліфікації – магістр хореографії

Автор роботи Обухов Нікіта Сергійович _____

**Науковий керівник кандидат мистецтвознавства,
доцент Фриз Петро Іванович _____**

Дрогобич , 2025

АНОТАЦІЯ

Хореографічне мистецтво України в контексті світової танцювальної культури XXI століття

У кваліфікаційній роботі розглянуто проблему розвитку хореографічного мистецтва України в контексті світової танцювальної культури XXI століття. Проаналізовано історичні, естетичні та соціокультурні засади хореографічного мистецтва; розкрито особливості розвитку світової танцювальної культури XXI століття; охарактеризовано традиційну, академічну та сучасну українську хореографію; визначено місце українського танцю у світових мистецьких процесах; досліджено інноваційні та кроскультурні тенденції української хореографії. Виокремлено інноваційні, мультимедійні та міжжанрові практики, що стали провідними тенденціями сучасної хореографії, Здійснений аналіз резиденцій, фестивалів засвідчив тенденцію розширення творчих колаборацій, популяризації української культури у світі.

ANNOTATION

Choreographic art of Ukraine in the context of world dance culture of the 21st century

The thesis examines the development of Ukrainian choreography in the context of global dance culture in the 21st century. It analyzes the historical, aesthetic, and sociocultural foundations of choreography; reveals the peculiarities of the development of global dance culture in the 21st century; characterizes traditional, academic, and contemporary Ukrainian choreography; determines the place of Ukrainian dance in global artistic processes; and explores innovative and cross-cultural trends in Ukrainian choreography. Innovative, multimedia, and intergenre practices that have become leading trends in contemporary choreography are highlighted. An analysis of residencies and festivals has revealed a trend toward expanding creative collaborations and popularizing Ukrainian culture around the world.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ: ТРАДИЦІЇ, СУЧАСНІСТЬ, СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ	
1.1. Традиційна українська хореографія у світовому культурному просторі.....	9
1.2. Роль професійного хореографічного мистецтва у популяризації української культури	17
РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКА ХОРЕОГРАФІЯ У СВІТОВОМУ ПРОСТОРИ: ВИКЛИКИ ХХІ століття.	
2.1. Тенденції розвитку сучасного танцю в Україні.....	27
2.2. Інновації, експерименти, міжнародні проекти 2020–2024 рр.....	31
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПОСТАНОВКИ ТАНЦЮ «ПОВАЖНІ ГАЗДИ»	
3.1. Загальна характеристика постановки.....	38
3.2. Опис фігур і комбінацій танцю.....	39
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48

ВСТУП

Сучасний культурний простір ХХІ століття характеризується високим рівнем глобалізації, інтенсивними міжкультурними контактами та взаємопроникненням мистецьких традицій різних народів. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження хореографічного мистецтва як універсальної форми художнього вираження, що поєднує в собі емоційність, пластичність, невербальну комунікацію та здатність передавати культурні смисли без мовних бар'єрів. Танець посідає важливе місце у світовій культурі, стаючи ефективним засобом міжкультурного діалогу, мистецького обміну та репрезентації національної ідентичності.

Українське хореографічне мистецтво має глибокі історичні корені, охоплюючи народні танцювальні традиції, професійну сценічну культуру, академічний балет і сучасні танцювальні напрямки. У ХХІ столітті хореографічне мистецтво переживає динамічний розвиток, характеризується активними міжкультурними взаємодіями, появою нових стилів, синтезом традиційних та сучасних форм. На цьому тлі особливо важливим стає збереження й осмислення національної танцювальної спадщини, а також виявлення її місця у глобальних культурних процесах. Особливого значення набуває популяризація українського танцю на міжнародних фестивалях, резиденціях і конкурсах, діяльність професійних колективів та індивідуальних митців, які представляють Україну у світі.

Актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного аналізу місця й ролі українського хореографічного мистецтва у світовій танцювальній культурі ХХІ століття, визначенням особливостей рецепції українського танцю за кордоном та виявленням специфіки поєднання традицій і сучасності в умовах світового культурного середовища, а також такими чинниками:

- переосмислення національної ідентичності: в умовах суспільних трансформацій, війни та культурної самоідентифікації українське

хореографічне мистецтво відіграє ключову роль у формуванні національного культурного коду;

- інтеграція у світовий культурний простір: українські танцювальні колективи, хореографи та проекти дедалі активніше беруть участь у міжнародних фестивалях, конкурсах, колабораціях, що потребує наукового аналізу їхнього внеску у світову танцювальну культуру;

- синтез традицій і сучасності: танцювальне мистецтво України поєднує автентичну фольклорну основу з модерною та постмодерною хореографією, створюючи конкурентоспроможні художні форми, які викликають інтерес у світі;

- недостатність комплексних наукових досліджень: незважаючи на праці про український танець, системний аналіз розвитку хореографічного мистецтва України в контексті світових тенденцій XXI століття залишається недостатньо розробленим.

Метою магістерської роботи є комплексне дослідження хореографічного мистецтва України в контексті світової танцювальної культури XXI століття та визначення його ролі у формуванні культурних моделей сучасності.

Для досягнення мети поставлено *такі завдання*:

1. Проаналізувати історичні, естетичні та соціокультурні засади хореографічного мистецтва.
2. Розкрити особливості розвитку світової танцювальної культури XXI століття.
3. Охарактеризувати традиційну, академічну та сучасну українську хореографію.
4. Визначити місце українського танцю у світових мистецьких процесах.
5. Дослідити інноваційні та кроскультурні тенденції української хореографії.

Об'єктом дослідження є хореографічне мистецтво України.

Предмет дослідження — особливості функціонування та розвитку хореографічного мистецтва України в контексті світової танцювальної культури ХХІ століття.

Методологія дослідження ґрунтується на використанні мистецтвознавчих, культурологічних, порівняльних, системних і структурно-функціональних методів, що забезпечують комплексне вивчення української хореографічної культури: метод порівняльного аналізу – для ідентифікації подібного й відмінного в хореографічній лексиці; компаративний метод – для аналізу процесів еволюції хореографії, виявлення схожих та відмінних ознак фольклорних і народно-сценічних танців, а також специфіку виражальних зображальних засобів і принципів діяльності українських балетмейстерів; метод синтезу – для формулювання висновків дослідження.

Теоретичну базу дисертації становлять джерела: дослідження мистецтвознавців з хореографічного мистецтва (О. Бігус, Д. Шариков, А. Тимчула, Ю. Станішевський, А. Морозов); наукові доробки фольклористів і балетмейстерів (К. Василенка, В. Верховинця, А. Король, В. Драч); праці педагогів-хореографів (Н. Кіптілова, О. Плахотнюк, В. Нечитайло, А. Морозов). Ступінь наукової розробленості питання засвідчує, що окремі аспекти українського танцю — народного, академічного, сучасного — висвітлювалися у працях вітчизняних і зарубіжних мистецтвознавців. Проте цілісний аналіз української хореографії в контексті глобальних культурних процесів ХХІ століття досі потребує поглибленого наукового дослідження, особливо з огляду на сучасні соціокультурні виклики та активізацію міжнародної культурної дипломатії України.

Наукова новизна роботи полягає у всебічному аналізі символіки та етнокультурних особливостей українського танцю, визначенні ролі професійних народних ансамблів у популяризації української культури, розгляді взаємодії української хореографії з глобальними культурними

процесами ХХІ століття, виявленні специфіки її міжнародної рецепції та визначенні ролі танцю в українській культурній дипломатії.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів у мистецтвознавчих студіях, освітніх програмах, діяльності культурних інституцій, а також у розвитку міжнародних хореографічних проєктів. **Апробація результатів** дослідження здійснювалась на науково-методичних семінарах кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва, виступах на звітній університетській та міжнародній наукових конференціях. Основні положення та висновки магістерського дослідження відображені у збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції: Фриз П., **Обухов Н.** Тенденції розвитку сучасного хореографічного мистецтва в Україні. *Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «Scientific Research: Emerging Theories and Practical Breakthroughs»* (November 17-19, 2025, Edinburgh, Scotland). European Open Science Space, 2025. P.40–43.

Структура. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (35 найменувань).

РОЗДІЛ 1. ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ: ТРАДИЦІЇ, СУЧАСНІСТЬ, СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ

1.1. Традиційна українська хореографія у світовому культурному просторі

У контексті євроінтеграції нашої країни та внаслідок очевидних трансформаційних процесів суспільства у ХХІ ст. стрімко і багатогранно розвивається хореографічне мистецтво України. Європейська інтеграція відкрила для українських митців нові комунікативні, освітні та творчі можливості, сприяючи розширенню міжнародних контактів і активному залученню України до глобального культурного діалогу. Участь у проєктах ЄС, програмах культурної співпраці, міжнародних фестивалів і резиденціях створює умови для професійного зростання хореографів, обміну досвідом та формування нових художніх практик.

Паралельно з інноваційними процесами зростає й інтерес до збереження та актуалізації української народної хореографії. Як зазначають дослідники, у контексті міжнародної діяльності вона виконує роль репрезентативного інструменту, транслуючи символіку, образність та цінності української культури на міжнародній арені [2, 176]. Професійні ансамблі, творчі колективи та незалежні митці виступають своєрідними культурними амбасадорами України, розширюючи її присутність у глобальному танцювальному просторі та формуючи позитивний імідж держави.

Таким чином, хореографічне мистецтво України у ХХІ столітті розвивається в умовах взаємодії двох потужних тенденцій: активної інтеграції в європейський і світовий культурний контекст та збереження національної ідентичності, що проявляється у відновленні й модернізації традиційних танцювальних форм. Саме поєднання інновацій і традицій забезпечує сучасній українській хореографії динамічний, конкурентоспроможний і унікальний характер у світовій танцювальній культурі.

Український танець, на думку мистецтвознавців, є унікальним культурним явищем, що відображає світогляд, традиції, ментальність та історичний досвід українського народу [9]. Його пластична мова формувалася впродовж століть під впливом побутових практик, обрядовості, сезонних циклів, родинних традицій, соціальних взаємин та естетичних уявлень спільноти. Саме тому, як вважає Д. Карпенко, український танець має яскраво виражену символіку та етнокультурну специфіку, що виокремлює його серед інших слов'янських та європейських танцювальних традицій [9, 68].

Однією з домінант української танцювальної культури є *символіка руху*, пов'язана з архаїчними уявленнями про зв'язок людини з природою та космосом. Колові композиції, притаманні багатьом народним танцям, відтворюють образ сонця і втілюють ідею циклічності життя. Як стверджує Д. Бернадська, «у давніх хороводах коло символізувало гармонію світу, єдність громади та захист від хаосу. Рух по колу мав також сакральне значення: він відображав уявлення про рух часу, зміну пір року, перехід від старого до нового, закладений у традиційній міфології» [1, 13].

На думку мистецтвознавиці С. Легкої «стрибки та підскоки символізують життєву енергію, свободу, силу та прагнення до висоти, тоді як плавні, хвилеподібні рухи передають гармонію, м'якість і ліричність характеру українців» [16, 13]. Вони пов'язані з давніми віруваннями у здатність людини через рух встановити контакт із силами природи, «активізувати» життєву енергію. Натомість плавні, хвилеподібні рухи рук і корпусу передають емоційну м'якість, ліричність та гармонійність характеру українців, відображаючи традиційні уявлення про красу та жіночність. Особливою є й семантика жестів: розведення рук, відкрита позиція корпусу, широта рухів відображають відкритість, гостинність і внутрішню свободу [16, 12].

Значну семантичну роль, як вважають дослідники українського танцю, відіграють *жести та міміка*, які в українській хореографічній традиції не є випадковими, а несуть символічне навантаження. Взаємодія танцюристів у парних та групових композиціях також має символічний характер: вона відображає соціальні ролі, стосунки в громаді, уявлення про взаємодопомогу, рівність та колективну єдність.

Особливо виразною є *поліфункціональність символів*, які поєднують елементи обрядовості й побутовості [3, 73–74]. Наприклад, рухи у веснянках мали магічний зміст: вони «приводили» весну, сприяли родючості та добробуту. Весільні танці передавали перехід до нового соціального статусу, а чоловічі танці з акробатичними елементами – підкреслювали силу, спритність і воїнську доблесть. Таким чином, на думку Василенка, символіка руху в українському танці є складною системою знаків, що поєднує дохристиянські уявлення, етнографічні традиції та пізніші художні інтерпретації. Вона формує глибоку змістову основу хореографічної культури та забезпечує її унікальність у світовому мистецькому просторі. Важливою рисою українського танцю є поєднання обрядовості та побутовості. У веснянках, гаївках, хороводах збереглися прадавні символи оновлення природи, громади та родючості. Весільні танці мають чітко визначену структуру й функцію, відображаючи перехідні моменти в житті людини. Побутові танці, такі як гопак, козачок, полька чи коломийка, пов'язані з повсякденним життям, але водночас передають соціальну роль танцю як форми спілкування, самовираження та розваги.

Регіональна різноманітність української хореографії формувалася впродовж століть під впливом географічних умов, історичного розвитку, особливостей побуту та духовної культури населення. Кожен етнографічний регіон виробив власну систему рухів, жестів та пластики, що несуть глибоке символічне навантаження та відображають специфіку локальної ментальності.

Гуцульська хореографічна традиція вирізняється стрімким темпом, різкими, енергійними рухами та складними стрибковими елементами. Вони символізують силу, мужність, волелюбність і гірський характер населення Карпат. Часті оберти, «крокування» на півпальцях, пружні рухи корпусу відтворюють динаміку гірського середовища та традиційне уявлення гуцулів про внутрішню свободу й духовну піднесеність [3, 23].

На думку А. Король, буковинські та покутські танці мають більш стриману, елегантну та пластичну манеру виконання. Плавні рухи рук і корпусу, округлі траєкторії жестів передають ніжність, ліричність і певну урочистість, притаманну традиційним обрядам регіону. Символіка цих танців пов'язана з ідеями гармонії, краси та багатства культурного життя місцевих громад [13, 150–151].

Подільські танці відзначаються чіткою ритмікою та розміреними рухами, що несуть у собі відбиток осілості та хліборобського способу життя. Символіка тут пов'язана з циклічністю праці, побутовою стабільністю і врівноваженістю характеру. Багато рухів і жестів мають обрядове походження та відтворюють давні уявлення про працьовитість, злагоджену взаємодію та родинні цінності [16, 12].

Волинсько-поліські танцювальні традиції зберегли елементи архаїчних обрядів. Плавність переходів, легкі амплітудні рухи рук і степові комбінації передають символіку спокою, пов'язаного з лісовою місцевістю та близькістю до природи. Часто в цих танцях присутні мотиви хороводів, які були невід'ємною частиною календарно-обрядових ритуалів.

Центральноукраїнські танці (зокрема київські та дніпровські традиції) вирізняються емоційною виразністю та багатством декоративно-пластичних рухів. Саме звідси походить чимало елементів, що увійшли до сценічної української хореографії — широка амплітуда рухів, стрибковість, активна взаємодія між танцюристами [21, 217].

Усі ці регіональні особливості формують унікальну семіотичну систему українського танцю, у якій кожний рух має культурну пам'ять, а пластика тіла стає засобом передачі історичного досвіду та світоглядних моделей певної спільноти. Таким чином, регіональні танцювальні стилі не лише відображають побут і традиції, а й репрезентують символічні коди, що забезпечують спадкоємність і збереження національної ідентичності.

Особливе місце у символіці українського танцю посідають костюми та музичний супровід, які підсилюють художній образ. Вишиванки, пояси, стрічки, вінки та кольори костюмів несуть семантичне навантаження, пов'язане з уявленнями про красу, захист, родючість та спільність. Музика народних інструментів – скрипки, цимбалів, сопілки, бубна – створює характерну атмосферу, у якій рух, ритм і мелодика поєднуються в єдину емоційно-змістову структуру. Український народний костюм у хореографічному мистецтві виконує не лише декоративну чи функціональну роль, але й слугує важливим носієм символічних значень. Він формує візуальний образ танцю, підкреслює етнокультурну ідентичність виконавців та допомагає глядачеві глибше розуміти змістову складову постановки. Костюм у танці виступає своєю «мовою», де кожен колір, елемент орнаменту чи деталь крою має власну семантику, що походить з народних вірувань, звичаїв і світоглядних уявлень. Система кольорів в українському костюмі формувалася протягом століть та зберегла архаїчні значення, які транслюються й у сценічній хореографії.

Червоний колір символізує енергію життя, красу, любов, а також виконував оберегову функцію. У танцювальних костюмах червоний підкреслює динаміку руху, додає композиції емоційної напруги й святковості. Білий колір асоціюється з чистотою, світлом, оновленням і духовною ясністю. У танцях ліричного або обрядового характеру білий костюм посилює відчуття урочистості, гармонійності та внутрішнього спокою. Чорний колір у народній традиції несе значення стабільності,

мудрості, землі та сили. У поєднанні з яскравими декоративними елементами він створює стильний контраст, який підсилює виразність танцювального образу. Зелений та синій кольори втілюють природну символіку. Зелений — молодість, весна, родючість, а синій — чистоту, шляхетність, зв'язок із водою та небом. У танцях із календарно-обрядовою тематикою ці кольори відтворюють природні ритми й гармонію.

Важливою складовою костюма є орнамент, який у народній культурі виконував захисну, комунікативну та естетичну функції. У танці орнамент підсилює пластичну виразність рухів: під час динамічної хореографії візерунки створюють додаткову гру ліній, що збагачує сценічну картинку. Геометричні мотиви (ромби, трикутники, хрести) символізують космічний порядок, захист, родючість. Рослинні орнаменти — знак життєвої сили, краси, безперервності роду. Зооморфні мотиви уособлюють мудрість, охорону, зв'язок із природою.

Кожен регіон України, на думку О. Плахотнюка, сформував власну семантику костюма, яка також виявляється в танцювальних практиках[23, 5-6]:

- Гуцульські костюми багаті на декоративні елементи, яскраві кольори та металеві деталі, що символізують силу й незалежність гірського народу.

- Подільські та волинські костюми відзначаються стриманими тонами і гармонійністю кольорових поєднань, які відображають землеробську традицію.

- Київські та центральноукраїнські костюми зосереджені на контрастності та динаміці, що підкреслює їхнє використання у більш активних танцювальних композиціях.

- Вінок зі стрічками — символ чистоти, молодості, краси; у танці стрічки створюють додаткову пластику та підсилюють емоційність композиції.

- Пояс трактується як оберіг і символ життєвої сили; для чоловічих танців він підкреслює мужність та зрілість. Кептар, кожух, сердак у гірських

танцях символізують етнічну належність та традиційний спосіб життя. Вишита сорочка виступає інтегральним знаком української ідентичності, а її орнамент — “текстом”, що несе задовану інформацію про світогляд та культуру регіону.

У сучасній хореографії костюм часто стилізується, проте зберігає основні символічні маркери: традиційні кольори, орнаментальні мотиви, характерні силуети. Завдяки цьому він виконує подвійну функцію:

- зберігає національну ідентичність танцю,
- адаптується до художніх вимог сучасної сцени.

Таким чином, символіка костюма й кольорів в українському танці є важливою складовою художнього образу, що поєднує естетику, історичну пам'ять та культурний код нації. Вона забезпечує глибину сприйняття танцювального твору, сприяє передачі культурних смислів і підкреслює унікальність української хореографічної традиції у світовому мистецькому просторі.

Музично-ритмічна основа є важливою складовою української хореографії, оскільки саме вона визначає характер руху, динаміку пластики, емоційний тон танцю та його художню структуру. Український танець формувався у тісному взаємозв'язку з народною музикою, яка відображає світогляд, традиції й життєвий уклад українців. Ритм, темп, мелодичні інтонації та ладові особливості української музики безпосередньо вплинули на формування танцювальної лексики та стилю виконання [31, 56].

Українська танцювальна традиція вирізняється багатством ритмів, що пов'язано з регіональними особливостями музичного фольклору. В основі більшості танців лежить чіткий дво- або тридольний метр, що забезпечує структурованість і виразність руху. Для ліричних танців характерні плавні метроритмічні формули з помірним темпом, тоді як чоловічі та парубочі танці мають стрибкові, енергійні ритми, які підкреслюють динаміку та віртуозність виконання. Особливе значення мають ритми (синкопи),

притаманні багатьом українським танцям — наприклад, гопаку, козачку, аркану. Синкопи створюють ефект напруження та несподіваності, що відтворюється у характерних рухах із змінами напрямку, швидкими переходами та імпровізаційними елементами [33, 61].

На формування музично-ритмічних моделей значно вплинули традиційні українські інструменти: *скрипка* — провідний мелодичний інструмент, що задає наспівність і виразність; *цимбали* — створюють дзвінку фактуру, підсилюючи ритмічність; *сопілка та флейтові інструменти* — надають легкості та пасторальності; *бубон, барабан, тулумбас* — формують ритмічний каркас; *кобза, бандура* — забезпечують мелодійну основу та емоційну насиченість.

Музична фактура часто вибудовується таким чином, щоб підкреслити рухову динаміку танцю: наголоси в мелодії співпадають із ключовими акцентами, а перехідні фрази відповідають змінам хореографічних малюнків. Українські танці демонструють значний спектр темпів — від повільних і плавних до стрімких і віртуозних.

- *Ліричні танці* (коломийки, веснянки, побутові танці) виконуються у середньому або повільному темпі, що сприяє плавності рухів і розкриттю емоційного змісту.

- *Жіночі танці* часто мають хвилеподібний ритм і помірну динаміку, що підкреслює легкість та плавність.

- *Чоловічі танці* (гопак, козачок, аркан) характеризуються швидким темпом, різкими ритмічними акцентами та контрастними переходами.

Українська танцювальна традиція має виразні риси поліритмії, коли кілька ритмічних моделей накладаються одна на одну. У гопаку, наприклад, часто поєднуються ритми різних танцюристів або груп, створюючи складну ритмоструктуру, що вимагає високої технічної майстерності. Важливу роль відіграє *імпровізація*, особливо у чоловічих танцях. Танцюристи можуть змінювати ритмічні малюнки, прискорювати чи уповільнювати темп,

додаючи індивідуальних віртуозних елементів. Це зумовлено давньою традицією танцю як форми змагання й демонстрації сили та спритності. Ритм і музика в українському танці виконують не лише структурну, а й символічну функцію.

- Динамічні, швидкі ритми уособлюють життєву силу, свободу, жагу до дії.
- Плавні ритми — спокій, гармонію, внутрішню зосередженість.
- Контрастність ритмів символізує мінливість життя, перехід від одного емоційного стану до іншого.

У цьому полягає унікальність української танцювальної традиції: музика не просто супроводжує танець, а формує його смислову тканину та емоційну атмосферу.

1.2. Роль професійного хореографічного мистецтва у популяризації української культури

Професійні ансамблі відіграють визначальну роль у збереженні, розвитку та популяризації українського танцю як на національному, так і на міжнародному рівнях. На думку мистецтвознавців вони функціонують як важливі інституції культурної пам'яті, художньої творчості та мистецької репрезентації України, забезпечуючи неперервність традиції та її адаптацію до сучасних культурних процесів [34, 67].

Одним із ключових завдань професійних ансамблів є збереження автентичних форм народної хореографії. На основі фольклорного матеріалу вони реконструюють традиційні танцювальні зразки, зберігають специфіку локальних рухів, костюмів, музики та ритмів, які є носіями унікальної етнокультурної інформації. Завдяки їхній діяльності українські танцювальні традиції транслюються широкій аудиторії, передаючись від покоління до покоління в сценічно інтерпретованому, але змістовно автентичному вигляді.

Водночас професійні колективи виконують функцію творчої лабораторії, у межах якої народний танець отримує нові форми художнього втілення. Синтез традиційних танцювальних елементів із сучасними постановочними прийомами, хореографічною драматургією та сценографією сприяє оновленню танцювальної мови й робить українське хореографічне мистецтво конкурентоспроможним у світовому контексті. Такі новаторські підходи дозволяють ансамблям не лише зберігати історичну спадщину, а й створювати нові культурні сенси, що відповідають актуальним викликам часу.

Особливо важливою є міжнародна діяльність професійних ансамблів, яка сприяє популяризації української культури у світі. Гастролі, участь у міжнародних фестивалях, конкурсах, культурних форумах і дипломатичних заходах підвищують впізнаваність українського танцю та формують позитивний імідж України на глобальній арені. Завдяки художній майстерності українських ансамблів іноземні глядачі знайомляться з багатством, динамікою та емоційною виразністю українського хореографічного мистецтва.

У цьому контексті, як вважають дослідники, особлива роль належить таким колективам, як:

- Національний заслужений академічний ансамбль танцю України ім. П. Вірського, який завдяки віртуозній техніці, видовищним масовим композиціям і високій сценічній культурі став символом українського танцю в світі;
- Державний академічний ансамбль пісні і танцю «Гуцулія», що популяризує карпатські традиції й демонструє регіональну самобутність;
- Ансамбль пісні і танцю Збройних Сил України, який репрезентує українське мистецтво на міжнародних військово-дипломатичних подіях;
- регіональні та обласні ансамблі, що зберігають локальні традиції та сприяють культурному різноманіттю [20, 89].

Таким чином, професійні народні ансамблі є ключовими агентами у процесі збереження й актуалізації української танцювальної спадщини, а також важливим інструментом міжкультурної комунікації та культурної дипломатії України. Їхня діяльність забезпечує інтеграцію української хореографії у світовий культурний простір, водночас підкреслюючи її унікальність та художню цінність.

Міжнародна діяльність українських хореографічних колективів є вагомим чинником їхньої творчої еволюції та важливим інструментом культурної дипломатії України. Участь у гастрольях, фестивалях, конкурсах, мистецьких форумах і міжкультурних проєктах сприяє не лише популяризації української танцювальної спадщини, але й активному включенню українських ансамблів у глобальні художні процеси. Однією з ключових форм міжнародної діяльності є гастрольна практика, яка дозволяє презентувати українське хореографічне мистецтво у різних країнах світу та формувати стійкий інтерес іноземної аудиторії до української культури. Гастролі провідних колективів — зокрема Національного ансамблю танцю України ім. П. Вірського, Гуцульського ансамблю «Гуцулія», ансамблів «Полтава», «Поділля», «Ятрань», «Слобожанський» — охоплюють Європу, США, Канаду, Азію та інші регіони. Віртуозність виконання, видовищність постановок, поєднання автентики та професійної сценічної культури нерідко викликають резонансні відгуки критиків та глядачів, забезпечуючи українським ансамблям високий міжнародний статус. Значну роль відіграє участь у міжнародних фестивалях народного танцю, які стають платформами для презентації культурного різноманіття та творчого обміну між країнами [18].

Українські колективи регулярно беруть участь у відомих фестивалях у Франції, Польщі, Іспанії, Італії, Португалії, Чехії, Туреччині, Кореї, Мексиці та інших державах. Такі заходи сприяють демонстрації автентичних традицій, залученню нових шанувальників українського танцю та зміцненню

міжнародних культурних контактів. Крім того, фестивальна практика створює можливості для співпраці з іноземними хореографами та участі у багатонаціональних мистецьких проєктах.

Важливим напрямом міжнародної активності є також участь ансамблів у культурно-дипломатичних заходах, які організуються за підтримки державних інституцій України, зарубіжних посольств та світових культурних центрів. У таких подіях танцювальні колективи виступають як «культурні послы», представляючи країну на офіційних прийомах, міжнародних самітах, форумах, днях української культури та інших дипломатичних платформах. Завдяки цьому українська хореографія стає переконливим засобом формування позитивного іміджу держави у глобальному інформаційному просторі [26, 278–279].

Також зростає значення міжнародних конкурсів і мистецьких резиденцій, у яких беруть участь як національні ансамблі, так і молоді незалежні колективи України. Ці платформи сприяють професійному зростанню виконавців, розширенню їхнього репертуару та освоєнню нових танцювальних технік. Участь у міжнародних програмах формує середовище творчого діалогу та сприяє появі спільних українсько-іноземних хореографічних проєктів. Отже, міжнародні виступи, гастролі та фестивальні практики українських ансамблів відіграють важливу роль не лише у популяризації національної танцювальної спадщини, але й у посиленні міжкультурної комунікації та формуванні позитивного іміджу України на світовій арені. Саме через сценічне мистецтво відбувається обмін культурними смислами, сприяючи взаєморозумінню між народами та інтеграції України у глобальний культурний простір.

Українська балетна школа є невід'ємною частиною світового хореографічного мистецтва та формувалася в умовах взаємодії національних традицій із європейською академічною системою танцю. Як вважає А. Король, вона поєднує класичні канони з яскраво вираженою емоційністю,

фольклорними інтонаціями та характерною пластикою, що вирізняє її серед інших національних хореографічних напрямів [13, 150].

Становлення української балетної школи відбувалося у XIX–XX століттях під впливом російської, польської та західноєвропейської академічних традицій, проте досить швидко відбулося її національне виокремлення. Важливу роль відіграли хореографи Микола Трегубов, Вахтанг Вронський, Костянтин Голейзовський, Павло Вірський, які заклали основи української сценічної виразності у класичному балеті. Академічність української школи поєднана з прагненням до драматургічної логіки руху та глибокої психологізації образу.

Однією з визначальних особливостей української балетної школи є органічне поєднання класичної техніки з народно-сценічною пластикою. Характерна манера включає: легкість і м'якість корпусу; округлі, природні лінії рук; виразну міміку та емоційну відкритість; акцент на драматизації руху, властивій українському фольклору [2, 176]. Балетмейстери часто інтегрують елементи народного танцю (присядки, притупи, стрибкові елементи), адаптуючи їх до академічної техніки, що створює характерну синтетичну стилістику.

Українська балетна традиція орієнтується на виразність сценічного переживання. Танцівник не лише виконує технічно складні рухи, але й розкриває внутрішній стан персонажа, опираючись на драматургію твору. Це зближує українську школу з європейськими експресивними напрямами балету XX століття. На думку Н. Мазур «психологічна глибина образу, вміння передати емоційний підтекст музики та дії стали візитівкою українських артистів балету на світових сценах» [17, 13].

Формування балетної школи забезпечили сильні професійні осередки, серед яких: Київський державний хореографічний коледж (нині Київський державний фаховий хореографічний коледж), Коледж хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря»,

Харківське хореографічне училище, Дніпропетровське хореографічне училище, Одеське училище мистецтв і культури. Ці інституції виховали плеяду всесвітньо відомих артистів — Ану Донченко, Миколу Долгушина, Катерину Кухар, Дениса Матвієнка та інших. [29, 128]

Педагогічна система української хореографічної школи базується на поступовому розвитку техніки, увазі до музикальності та індивідуальному підході до виконавця [25, 28]. Сучасний український балет активно інтегрує новітні тенденції — неокласику, модерн, контемпорарі. Хореографи Е. Стебляк, Р. Поклітару, О. Шепель адаптують класичні форми до сучасної сценічної мови, створюючи авторські пластичні концепції, які надають українській балетній школі нової динаміки та актуальності. Особливістю української балетної традиції є звернення до національних тем і сюжетів — «Лісова пісня» М. Скорульської, «Лілея» К. Данькевича, «Тіні забутих предків», «Балада про Лісовика» тощо. Такі постановки демонструють глибокий культурний зв'язок балету з українською духовною спадщиною та міфологією, що відрізняє його від суто європейських академічних моделей.

Український балет посідає вагомe місце в сучасному світовому хореографічному просторі, що зумовлено високим професійним рівнем артистів, унікальною стилістикою та здатністю поєднувати національні традиції з академічною школою. З кінця ХХ — початку ХХІ століття українські артисти, хореографи й педагоги активно працюють у провідних театрах світу, формуючи міжнародний імідж української балетної культури.

Українські виконавці традиційно користуються повагою на міжнародних балетних сценах завдяки високій технічній підготовці, артистизму та виразній пластичності. Артисти українського походження працюють у таких престижних театрах, як: Театр Ла Скала (Мілан), Паризька опера, Королівський балет Великої Британії, Американський театр балету (АВТ), Німецька опера в Берліні, Нідерландський національний балет, Національний балет Канади та інші. Відомі солісти — Катерина Кухар, Олександр Стоянов,

Денис та Анастасія Матвієнки, Ігор Зеленський, Аліна Коцюбинська — стали важливими представниками української виконавської школи у світі. Їхні виступи демонструють поєднання академічної досконалості з емоційністю та психологічною глибиною, що характерно для української балетної традиції [27, 123–124].

Національний академічний театр опери та балету України ім. Т. Шевченка, Харківський та Одеський оперні театри регулярно здійснюють гастрольні тури Європою, Азією та Америкою. Під час таких виступів українські колективи презентують не лише класичний репертуар («Лебедине озеро», «Дон Кіхот», «Жизель»), але й національні постановки, що представляють українську культурну спадщину на світовій арені. Гастрольна діяльність сприяє міжкультурному діалогу, формує позитивний імідж України та зміцнює її присутність у глобальному мистецькому просторі. Балетні постановки дедалі частіше виконують функції культурної дипломатії.

Українські танцівники стабільно здобувають призові місця на престижних міжнародних конкурсах, таких як: «Prix de Lausanne» (Швейцарія), Міжнародний балетний конкурс у Варні, Конкурс ім. Сержа Лифаря, Youth America Grand Prix (YAGP), Helsinki International Ballet Competition [35]. Участь у цих змаганнях підсилює авторитет української балетної школи та інтегрує її у світову систему балетної освіти. У XXI столітті українські хореографи активно залучені до міжнародних конкурсів і сучасних балетних проєктів. Яскравим прикладом є діяльність Радуги Поклітару та його театру «Київ модерн-балет», який бере участь у міжнародних фестивалях і творчих обмінах. Такі проєкти не лише розширюють професійні можливості українських митців, але й сприяють створенню нового типу балетної мови, де поєднуються академічні традиції та сучасні експресивні форми.

Українські артисти своєю творчістю збагачують світову балетну культуру виразністю, емоційністю і глибиною сценічного переживання, що

вирізняє їхні інтерпретації класичного репертуару. Українська школа внесла вагомий внесок у розвиток техніки стрибків, експресивної пластики та психологічного танцю, що відзначають багато міжнародних критиків.

Сучасний український балет у XXI столітті переживає активну фазу оновлення, трансформації та переосмислення традицій. Розвиток відбувається у контексті глобальних мистецьких процесів, європейської інтеграції, зростання культурної мобільності та цифровізації [24, 45].

Українські митці активно впроваджують нові форми виразності, розширюють хореографічні кордони та поєднують академічну школу з авангардними напрямками сучасного танцю. На українській сцені дедалі частіше з'являються постановки у стилістиці: неокласики, модерну, контемпорарі, театру танцю. Хореографи застосовують принципи пластичної свободи, імпровізації, психологічного театру, поєднують народну лексику з сучасною пластикою. Це формує новий підхід до балету як мистецтва, де техніка є інструментом, а не самоціллю.

Унікальною особливістю сучасної української балетної сцени є поява авторських балетних труп, зокрема: «Київ модерн-балет» Раду Поклітару, незалежні хореографічні проекти у Львові, Харкові, Дніпрі, Одесі, нові резиденції та лабораторії сучасного танцю. Постановки цих колективів вирізняються експериментальною сценографією, мінімалістичним простором, високим рівнем драматургічності та міждисциплінарністю (візуальні мистецтва, мультимедіа, електронна музика) [11; 35].

Балет активно взаємодіє з сучасними технологіями:

- відеомепінг,
- інтерактивні світлові рішення,
- 3D-проекції,
- цифрові декорації,
- онлайн-трансляції та стрімінгові постановки.

Ці інновації створюють новий тип візуальної атмосфери та дозволяють долучити ширшу аудиторію, у тому числі міжнародну. І. Герц зазначає, що на відміну від традиційних романтичних і героїчних сюжетів ХХ століття, сучасні українські постановки звертаються до:

- актуальних соціальних тем (ідентичність, свобода, війна, пам'ять);
- психологічних драм;
- філософських рефлексій;
- міфологічних та фольклорних образів, переосмислених у сучасному контексті [4, 59].

Сучасний український балет стає інтелектуальним простором для діалогу між минулим і сьогоденням. Хореографи з України запрошуються для постановок за кордоном, а іноземні митці — співпрацюють з українськими театрами. Такі проєкти сприяють культурному обміну, оновленню репертуару та інтеграції України у світовий балетний простір. Найактивніші напрями співпраці:

- українські театри та європейські арт-резиденції;
- міжнародні фестивалі сучасного танцю;
- грантові програми ЄС, спрямовані на підтримку перформативних мистецтв.

Події після 2014 року, а особливо після 2022 року, стали каталізатором переосмислення ролі українського балету. На сцені з'являються постановки про війну, стійкість, національну гідність, пам'ять про загиблих. Балет перетворюється на простір культурного спротиву, засіб збереження ідентичності та інструмент міжнародного інформування [15].

Українське балетне мистецтво у ХХІ столітті є яскравим та багатошаровим культурним феноменом, який поєднує академічну традицію з новаторськими тенденціями сучасної хореографії. Його розвиток відбувається у полі взаємодії історичних надбань, національної культурної спадщини та глобальних мистецьких процесів, що забезпечує унікальність та

динамічність української балетної школи. Українська академічна хореографія зберегла високий професійний рівень, сформований попередніми поколіннями педагогів і балетмейстерів, та водночас демонструє здатність до гнучкої адаптації й оновлення. Особливостями української балетної традиції є органічне поєднання класичної техніки з фольклорними елементами, виразна емоційність, психологізм образу та акцент на драматургічній логіці руху. Саме це зумовлює впізнаваність українських виконавців на світових сценах. Сучасний етап розвитку характеризується активною інтеграцією в європейський та глобальний культурний простір.

Українські артисти успішно працюють у провідних балетних театрах світу, беруть участь у міжнародних конкурсах, фестивалях і творчих колабораціях, що зміцнює позиції України як потужного центру хореографічного мистецтва. Паралельно з академічними театрами активно розвиваються авторські трупи, експериментальні студії та незалежні хореографічні проекти, які формують новітню естетику сучасного українського танцю. Важливим чинником сучасного розвитку є вплив суспільно-політичних подій, що сприяє переосмисленню функції балету як засобу культурної комунікації та національного самовираження. Український балет нині виконує не лише естетичну, а й соціокультурну та репрезентативну функцію, стаючи інструментом м'якої сили, культурної дипломатії та збереження національної ідентичності.

Отже, українське балетне мистецтво постає як відкрита, творча та інноваційна система, яка активно реагує на сучасні виклики, взаємодіє зі світовим мистецьким простором та водночас зберігає власний самобутній характер. Така багатовимірність забезпечує йому важливе місце у світовій танцювальній культурі XXI століття та створює потужний потенціал для подальшого розвитку.

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКА ХОРЕОГРАФІЯ У СВІТОВОМУ ПРОСТОРИ: ВИКЛИКИ ХХІ століття.

2.1. Тенденції розвитку сучасного танцю в Україні

У ХХІ ст. український contemporary dance переживає суттєве оновлення та трансформацію, пов'язану з технологічними змінами, пандемічними обмеженнями та воєнними реаліями. Насамперед це спричинило формування нової хореографічної мови:

- українські хореографи активно використовують *release technique*, *floorwork*, *improvisation-based movement*, техніку ГАГА, але адаптують їх до локального контексту;
- утверджується концептуальний танець, де на першому місці — ідея, а не форма;
- зростає роль психологічної й тілесної пам'яті, особливо у роботах, що рефлексують досвід війни [34, 56–61].

Значний вплив на сучасну хореографію мали соціально-культурні чинники: пандемія 2020–2021 рр. сприяла народженню нових форматів — онлайн-вистав, відеотанцю, камерних проєктів; після 2022 року сучасний танець став важливим інструментом художнього свідчення та культурного спротиву; зросла кількість вистав, що працюють на межі танцю, перформативного мистецтва й документального театру. Виокремилась тенденція зростання ролі незалежної сцени: розвиток незалежних студій у Києві, Львові, Харкові, Дніпрі, Одесі; авторські лабораторії молодих митців, камерні проєкти, *site-specific* вистави; створення *мікроколективів*, де хореограф працює як режисер, перформер і продюсер одночасно.

Український contemporary dance активно інтегрує нові технології та змішує різні медіуми, формуючи власну актуальну естетику. Це мультимедійні постановки:

- використання проєкцій, світлових інсталяцій, LED-об'єктів, відео-арту;
- інтерактивні системи, що реагують на рух тіла танцівника;

- мікс танцю з цифровими візуалізаціями та 3D-графікою [26, 278].

З 2020 р. спостерігається вибух жанру відеотанцю. Хореографи створюють повноцінні короткометражні фільми, де кіномова є рівноправною з танцем. Використовуються дрони, ручна камера, нестандартні ракурси, монтаж як хореографічний інструмент.

Хореографи експериментують з простором, зокрема:

- Site-specific вистави у музеях, покинутих будівлях, на відкритих локаціях;
- використання урбаністичного середовища: двори, заводські приміщення, дахи будинків;
- створення танцювальних перформансів у форматах «мандрівної вистави» або «занурення глядача».

Для сучасної хореографії характерна гібридність жанрів, що передбачає:

- поєднання танцю з драматичним театром, фізичним театром, вокалом, інструментальною музикою;
- формування нового типу художника — хореографа-перформера-режисера, який працює на перетині мистецьких дисциплін.

Після початку війни український contemporary dance став масштабною частиною європейського культурного простору.

• Українські митці активно беруть участь у програмах: TanzFabrik (Берлін), Cité Internationale des Arts (Париж), Dance House Helsinki, Instytut Muzyki i Tańca (Польща), Sadler's Wells (Лондон). Ці резиденції забезпечують професійний розвиток виконавців, розвиток міжнародної співпраці, доступ до світових технік contemporary dance. Були започатковані проєкти – спільні постановки між українськими театрами та європейськими інституціями; танцювальні фільми, створені у міжнародних групах; фестивальні лабораторії, де українські хореографи працюють з іноземними режисерами. Чимало хореографічних колективів представляють Україну на міжнародних сценах:

- сольні виступи у культурних дипломатичних подіях; участь у фестивалях contemporary dance;

- перформанси, що розповідають про український досвід війни.

Це робить українську хореографію особливою, дає можливість формувати власний художній бренд, входити у глобальні дискусії про роль тіла й мистецтва в часи пандемій, війни.

Український *contemporary dance* перетворився на поле активних інновацій, що охопили *жанрові синтези, мультимедійні експерименти, інтердисциплінарні колаборації та цифрові формати презентації танцю*. Відбувалося системне переосмислення національної ідентичності через рух, коли хореографи зверталися до української культурної спадщини, трансформуючи її засобами сучасної пластики [18]. Паралельно український contemporary утвердився у світовому культурному просторі як значуща творча сила, що здатна впливати на глобальні художні процеси.

Активна міжнародна співпраця, участь у престижних фестивалях та резиденціях, а також поява проєктів, які привертають увагу провідних інституцій сучасного танцю, сприяли формуванню нового іміджу України як держави з потужним, самобутнім та конкурентоспроможним хореографічним середовищем. Приклади українських митців і проєктів (2020–2024), що підсилюють тезу про інноваційність та міжнародну інтеграцію contemporary dance:

- *Ілля Мірошниченко та команда ProEnglish Theatre / ProEnglish Movement*

Відомі своїми експериментальними пластичними виставами та поєднанням фізичного театру з contemporary dance. У 2020–2023 роках створювали перформанси, що транслювали військовий досвід через рух і мультимедіа, отримуючи увагу європейських фестивалів.

- *Анастасія Ямпольська (Yana Reutova Dance Group / авторські перформанси)*

Хореограф, яка працює з темами тілесної пам'яті та культурної ідентичності. У 2022–2024 роках її роботи були представлені в Німеччині, Польщі, Чехії, де отримали позитивні відгуки за інтелектуальну глибину та інноваційність.

• *Totem dance group* (кер. Ліна Реневська-Біла)

Один із провідних київських колективів contemporary dance, що активно працює з мультимедійними інсталяціями, світловими проєкціями, електронною музикою. Їхні перформанси періоду 2020–2024 років демонстрували нові форми взаємодії тіла та цифрового середовища.

• *UA Contemporary Dance Platform / Ukrainian Contemporary Dance Festival*

Платформи, що згуртовують незалежних українських хореографів і презентують їх міжнародній аудиторії. У часи повномасштабної війни стали важливими центрами представлення українського contemporary за кордоном.

З'явилися постановки та лабораторії, що виходили за межі традиційної сценічної форми:

• онлайн-перформанси часів пандемії, які використали Zoom, відеозумовлену драматургію, прийоми цифрового монтажу тіла;

• міждисциплінарні резиденції, де хореографи співпрацювали з художниками медіамистецтва, композиторами електронної музики, режисерами документального кіно;

• артритuali та іммерсивні дійства з акцентом на тілесну терапію, колективний досвід, рефлексію воєнних подій.

Прикладами таких ініціатив стали:

- DanceLab A7 – імпровізаційні лабораторії й site-specific експерименти.
- VUnlimited та ArtWave – платформи для міждисциплінарного танцю, іммерсивних перформансів і молодих хореографів.

2.2. Інновації, експерименти, міжнародні проєкти 2020–2024 рр.

Пандемія COVID-19, війна з росією змусили танцювальні колективи шукати нові способи комунікації зі глядачем. Тому ключові тенденції, які виокремились у 2020–2022 рр. – це перехід танцювального мистецтва в онлайн-простір, що спричинило розвиток нових жанрів – відеовистави, онлайн-фестивалі, дистанційні майстер-класи та ін. Попри обмеження пандемії та виклики повномасштабної війни, хореографи створили численні інноваційні проєкти, що поєднували рух із новітніми технологіями, мультимедійними практиками та міждисциплінарними форматами. Водночас міжнародні колаборації значно розширили присутність українського танцю на світовій сцені.

У цей час спостерігається низка важливих тенденцій:

- цифровізація танцю, інтеграція відеоартів, VR-компонентів, сенсорних технологій у перформансах;
- синтез contemporary dance з фізичним театром, саунд-дизайном та перформативним мистецтвом;
- переосмислення української ідентичності через рух, зокрема через дослідження тілесної пам'яті, травматичного досвіду, теми війни;
- поява гібридних форматів: онлайн-перформансів, проєктів у міському просторі (site-specific), інтерактивних постановок.

Серед інноваційних практиків виділялися:

- totem dance group (Ліна Реневська-Біла) – експерименти з мультимедіа, світлом, електронною музикою, створення “цифрово-тілесних” середовищ.
- Віктор Рубан / Ruban Production ІТР – документальні хореографічні методи, поєднання руху з соціологічними та політичними темами.
- ProEnglish Movement – формування авторських пластичних вистав, що поєднують contemporary та фізичний театр у драматургічних структурах.

Після 2022 року українські митці отримали значну підтримку від європейських інституцій, що сприяло реалізації численних міжнародних танцювальних проєктів [18]:

- участь українських хореографів у резиденціях у Німеччині, Польщі, Литві, Франції, Нідерландах;
- створення спільних спектаклів у рамках програм Crossing Borders, Culture Moves Europe, i-Portunus;
- виступи українських колективів на фестивалях Tanzmesse NRW, Baltic Dance Festival, UNITI та ін.

До найактивніших учасників міжнародного процесу належать:

- Анастасія Ямпольська, чії проєкти презентували Україну в Центральній Європі та Німеччині;
- VazDanceCompany (Аліна Баз) – переосмислення українських пластичних традицій у діалозі з європейськими хореографами;
- українські артисти, які приєдналися до європейських компаній contemporary dance, популяризуючи український виконавський стиль у світі.

Між 2020 і 2024 роками українське танцювальне мистецтво:

- закріпилося як самобутній та інтелектуально насичений сегмент світової хореографії,
- утвердило нові естетичні моделі, що поєднують українську культурну традицію і міжнародні тренди,
- сформувало нове покоління хореографів, які мислять глобально, але працюють із локальною ідентичністю.

Розвиток відеотанцю (dance film) спричинив появу повноцінної відео продукції, в якій хореографія взаємодіє з кінематографічною мовою. У 2020–2024 рр. сформувалися цілі лінії творчих експериментів.

Основні напрямки розвитку:

- Dance film як короткометражне кіно: поєднання хореографії з драматургією, акторською грою, формальною структурою фільму.

- Site-specific dance film — танець у просторі міста, природних локаціях, руїнах, заводах, підземеллях.

- Документальний dance film, який поєднує реальні історії, особисті свідчення та рух.

- Абстрактні відео роботи, де танець виступає в ролі образної мови, взаємодіючи з графікою, 3D, дронами, AR.

Після початку повномасштабного вторгнення dance film набув нового змістового виміру. Виокремились такі тематичні напрями:

- фіксація досвіду війни через тіло — танець як свідчення травми, втрати, пам'яті;

- зйомки в покинутих будівлях, укриттях, на руїнах, що створювало унікальну естетику;

- поєднання реальних звуків війни з пластикою contemporary;

- танцювальні відео для волонтерських і благодійних ініціатив.

Основні напрямки розвитку:

- Dance film як короткометражне кіно: поєднання хореографії з драматургією, акторською грою, формальною структурою фільму.

- Site-specific dance film — танець у просторі міста, природних локаціях, руїнах, заводах, підземеллях.

- Документальний dance film, який поєднує реальні історії, особисті свідчення та рух.

- Абстрактні відео роботи, де танець виступає в ролі образної мови, взаємодіючи з графікою, 3D, дронами, AR.

Узагальнимо естетичні риси dance film – експресивна, фрагментована пластика; камерність і психологізм; документальність і мінімалізм у візуальному ряді. У цей період українські dance film почали активно з'являтися на європейських платформах. Зокрема: участь у Aerowaves,

Cinedans, Light Moves, Linz Dance Film Festival; включення українських авторів до міжнародних резиденцій і лабораторій; покази українських робіт у межах програм культурної дипломатії. Це дало змогу презентувати українську хореографічну мову світові у новому форматі. Dance film стимулював співпрацю між хореографами, режисерами кіно, композиторами, відеографами та монтажерами, художниками з відеографіки.

Це привело до появи нового типу хореографа-режисера, який володіє мовою руху й мовою кіно одночасно. Почали застосовуватись нові технічні інструменти. У 2020–2024 рр. українські митці активніше використовували дрон-зйомку, стабілізатори та екшн-камери, 3D-анімацію та motion design, mobile dance film, зняті на смартфони, але з високою художньою якістю. Це демократизувало жанр і дозволило молодим хореографам працювати без значних бюджетів [18]. Проаналізуємо окремі з них.

«Shadow Movement» (2020), хореографія учасниць Dakh Daughters, режисер Стас Жирков. Фільм поєднує перформативний театр, вокал і contemporary dance. Жанр танцю тут наближається до танцювального театру, що характерно для київської авангардної сцени. Особливості: поєднання гротеску й експресивної тілесності; рухи, які переходять у акторські етюди; символічні образи, пов'язані з українськими міфами й жіночою тілесністю. «Shadow Movement» — приклад міжжанрового українського dance film, де хореографія виконує функцію театральної метафори.

«Fragile» (2021), хореографія Олексія Рожковського. Сюжетно-художня концепція фільму: крихкість людського стану в умовах глобальної нестабільності. Поєднання танцю й кіномови відбувається через чергування статичних великих планів і руху, який «ламає» простір. Хореографічні особливості: домінує release technique і м'яка хвилеподібна динаміка; робота з мікрорухами — напруга пальців, дрібні імпульси; розгортання внутрішньої драми через мінімалістичний, але дуже точний рух. Використані кінематографічні прийоми: темний, майже монохромний колорит; глибина

кадру для створення ефекту «розмитої реальності»; монтаж, який підкреслює ритм тілесного коливання. «Fragile» — приклад українського dance film, де емоційна тендітність поєднується з формальною чистотою кадру, а тіло стає метафорою нестабільності сучасності.

«Empty Spaces» (2022) – хореографія і режисура Миколи Грабовського. Стрічка знята у покинутих індустріальних локаціях Києва та Харкова, де танцівник взаємодіє з простором руїн, створюючи символічну мову війни, втрати і пам'яті. Хореографічний аналіз: переважає контакт з поверхнями просторів — підлога, стіни, металеві конструкції; жорсткі, уривчасті рухи, що контрастують із тишею кадру; танець як реакція на матеріальну присутність руйнування. Кіномова: активне використання дрон-зйомки та панорамування; slow motion, що підсилює драматизм; прямі звуки локацій створюють документальний ефект. «Empty Spaces» — яскравий приклад site-specific dance film, який художньо документує досвід війни через тілесність і простір.

«Pulse of the Ground» (2023) хореографія Ніни Король. Фільм знято у природних ландшафтах Карпат. Тіло танцівниці взаємодіє з землею, водою та вітром як символами відновлення й коріння. Хореографічні характеристики: використання flow movement та природних імпульсів; інтеграція елементів автентичної української пластики (ритуальні рухи, схеми кола, притупи); танець як діалог з природою. Композиції кадру побудовані за принципом гармонії з ландшафтом. «Pulse of the Ground» демонструє, як український contemporary може органічно поєднувати модерні техніки й національну символіку, створюючи власний стиль.

«Reborn» (2024), хореографія та режисура Анни Герус. Фільм присвячений темі відродження після травматичного досвіду. Танцівниця рухається крізь змінні локації — кімната, коридор, вулиця, поле — що символізує зміну станів свідомості. Хореографічні прийоми: зміна динаміки: від статичності до вибухових імпульсів; внутрішньо-мотивований рух, що

нагадує техніку ГАГА; акцент на диханні як окремому ритмічному інструменті. Кіномова: монтаж як драматургічний елемент; символічні переходи між локаціями; гра зі світлом і тінню. «Reborn» продовжує лінію психологічного та емоційного українського dance film, де тіло стає засобом терапевтичного висловлювання.

Отож, виокремимо тенденції, що характеризують жанр хореографічного мистецтва dance film: документальність і щирість, оскільки український dance film акцентує на реальному досвіді; естетика війни та міської постіндустрії, а саме – використання руїн, порожніх просторів, індустріальних локацій; поєднання модерних технік із елементами національної пластики; візуальний мінімалізм і камерність, що робить акцент на тілі, а не на декораціях; співпраця хореографів із кіномитцями, що підвищує професійний рівень робіт. Жанр відеотанцю в Україні у 2020–2024 рр. пройшов шлях від експериментальної форми до самостійного мистецького напрямку, що поєднує сучасну хореографію, кінематографічну мову, документальність, цифрові технології, національну ідентичність у контексті війни і став однією з найдинамічніших форм розвитку української сучасної хореографії. Його активізацію спричинили як технологічні можливості, так і соціально-культурні обставини, зокрема пандемія та повномасштабна війна. Dance film став майданчиком, де українські хореографи можуть вільно говорити про складні теми, експериментувати з формою й бути видимими у світовому культурному просторі. Українська сцена почала сприймати dance film не як тимчасову заміну сцени, а як повноцінний мистецький жанр.

Після 2022 року українські танцівники стали не лише артистами, а й носіями важливих культурних та гуманітарних меседжів.

Їхні роботи висвітлюють:

- травму війни,
- силу опору,

- досвід переселенців,
- пошук нової тілесної мови для опису реальності.

Це привернуло до українського танцю увагу провідних європейських фестивалів, критиків і дослідників. Український танець сьогодні:

- формує самобутній стиль, який поєднує традицію і сучасність;
- пропонує світові пластичну мову, що народжується в умовах соціальних і культурних трансформацій;
- розширює уявлення про європейський contemporary dance;
- стає частиною міжнародних культурних процесів, впливаючи на художні тренди ХХІ століття.

Міжнародні танцювальні фестивалі та платформи, де була представлена Україна:

- Tanzmesse NRW (Дюссельдорф, Німеччина) — участь українських незалежних хореографів у 2022–2024 рр.
- Baltic Dance Festival (Литва) — презентація українських пластичних проєктів, пов'язаних із темою війни.
- UNITI (Німеччина) — участь українських перформерів у лабораторіях і перформанс-лентах.
- Aerowaves Open Call — українські проєкти у шорт-листах 2022–2024 рр.

Це не лише підтвердило високий рівень української хореографічної школи, а й сприяло інтеграції національних художніх практик у контекст світових трендів.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПОСТАНОВКИ ТАНЦЮ «ПОВАЖНІ ГАЗДИ»

3.1. Загальна характеристика постановки

Дійство розгортається на гуцульському подвір'ї, де Газда і Газдиня щиро приймають гостей. Один за одним вони заходять до обійстя, несучи гостинці та теплі побажання. Лунають вітання, сміх і лагідні перемовини — подвір'я оживає святковою атмосферою. Газда, як господар і поводитар забави, урочисто запрошує всіх до танцю. Пари збираються посеред двору й починають виконувати «Решето» — веселий, ритмічний танець, у якому кроки переплітаються з жартівливими рухами.

До танцю поступово долучаються всі присутні, і Газда вигукує традиційні танцювальні команди: «Голубка! Голубка справа! Голубка зліва! Пів голубки! Голубка наперед! Всі до кола! Завивай!..» За цими вигуками рухається цілий гурт, утворюючи мінливі кола й візерунки.

Музика раптом стихає. Газда звертається до однієї з пар: «Василь, Василю, заводьте танець!». Пара виходить вперед, і танець спалахує з новою силою. Господар знову подає команди, які додають жарту й динаміки: «Тулимося! Крутимосся! Любимосся!». Темп зростає. Хлопці беруться за руки й закручують коло дедалі швидше. У розпалі руху один із танцівників падає. Його Газдиня швидко підхоплює, піднімає — і з цього моменту починається «Гуцулка».

Одна за одною пари виходять на соло: кожна демонструє свій характер та майстерність. Танцівники викликають один одного на змагання, ніби підносячи та передаючи енергію один одному.

Поступово гості розходяться зі сцени, зберігаючи рух і усмішки, поки в центрі не лишаються двоє головних героїв — Газда і Газдиня. Вони обіймаються, і в ніжному, символічному завершенні танцю постає образ міцної гуцульської родини, що тримає дух громади, традицій і любові.

Умовні позначення:

▽ - хлопець,

○

▼●

- дівчина,

- солісти.

Виконавці: 6 хлопців і 12 дівчат.

Костюм– старовинне гуцульське вбрання.

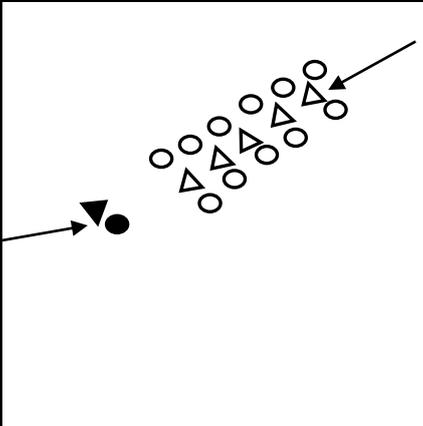
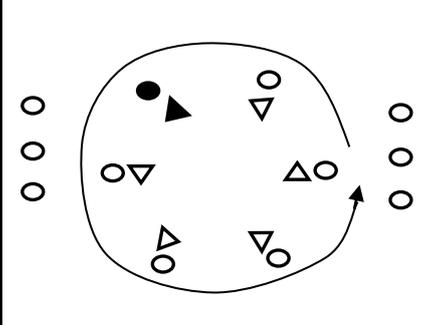
Чоловічий костюм: сорочка випущена поверх штанів, червоні неширокі штани «гачі», шкіряний пояс «черес», капелюх «крисаня», чорні чоботи, кептар і сердак.

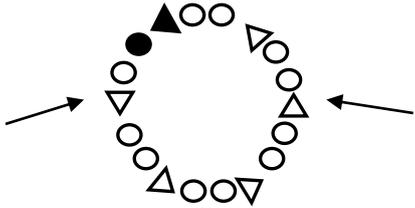
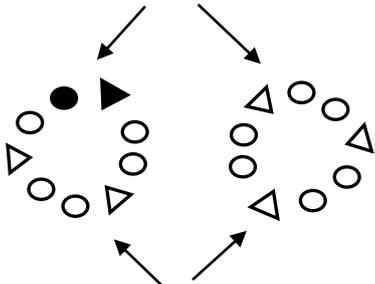
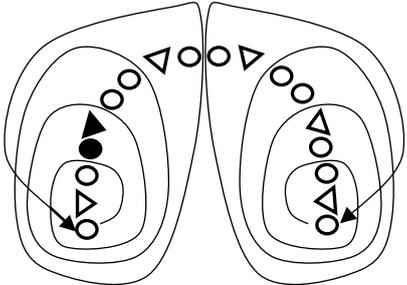
Жіночий костюм: сорочка і підтичка, дві запаски, крайка, кептар і сердак, на ногах постолі і капчурі, на голові хустка.

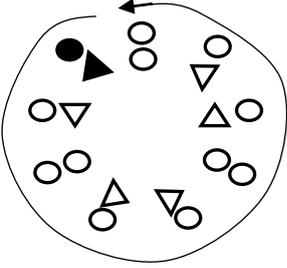
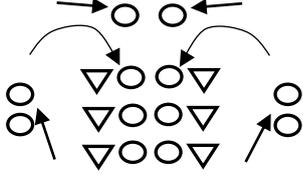
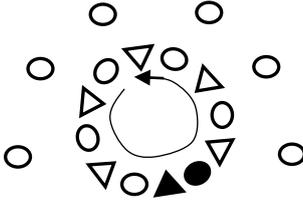
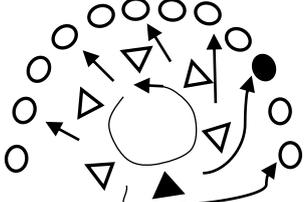
Музичне оформлення: в'язанка гуцульських мелодій: «Решето», «Гуцулка».

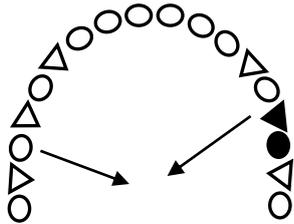
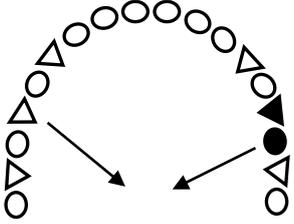
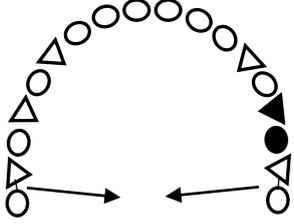
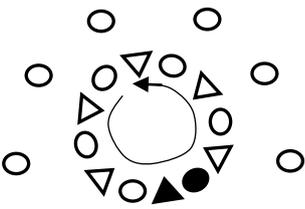
Музичний розмір: 4/4.

2.2. Опис фігур і комбінацій танцю

№	Малюнок танцю	Такти	Опис малюнку
1		1-16	1-2 т – з 1-ї правої куліси простими кроками виходить сольна пара. 3-14 т – виходять гості на зустріч солістам, вітаються один з одним 15-16 – в довільному порядку розходяться. Пауза в музиці. Соліст виголошує «Решето!»
2		17-30	17-30 т – пари рухаються по колу танцювальним кроком, дівчата стоять в антуражі в 2 колонках біля правої і лівої куліси.

3		31-32	31-32 т – продовжують рухатись по лінії танцю, дівчата з антуражу підходять і всі утворюють загальне коло
4		33-36	33-36 т - утворюють 2 кола
5		37-48	<p>37-39 т – 3-тя і 4-та дівчини з правої і лівої сторони піднімають руки, утворюючи «ворота». 1-а дівчина справа і 1-а дівчина зліва одночасно рухаються, ведучи за собою інших, проходять в ворота.</p> <p>40-44 т – 5-й хлопець і 6-та дівчина справа і зліва утворюють «ворота», 1-ші дівчата ведуть всіх за собою</p> <p>45-47 т – 7-ма дівчина і 8-й хлопець утворюють ворота, всі рухаються аналогічно до попереднього малюнку</p> <p>48 т – утворюється загальне півколо.</p> <p>Пауза в музиці. Соліст: «Василь, Василю! Заводьте танець!». Василь і Василина роблять крок до соліста, кланяються.</p>

6		49-56	49-56 т – всі рухаються по колу кроком з «тропітком»
7		57 - 60	Кроком з «тропітком» пари виходять в дві колонки, дівчата розходяться на антураж Пари виконують комбінацію № 1
8		61-70	61-62 т – пари простими кроками виходять в коло, дівчата розходяться в антураж на півколо 63-70 т – комбінація № 2
9		71-74	71-73 т - дівчата відходять «дрібунцями» і встають в півколо, хлопці рухаються по колу «високою» 74 т – один з хлопців падає Музична пауза. Всі сміються. Партнерка допомагає йому піднятись

10		75-90	<p>75-78 т – всі розходяться на півколо. Третя дівчина зліва і соліст рухаються в центр простими кроками</p> <p>79-90 т – солісти виконують комбінацію № 3</p> <p>Антураж робить 2 приставних кроки вправо, два приставних кроки вліво і так повторює до кінця соло</p>
11		91-98	<p>91-92 т – «дрібунцями» вертаються на свої місця в півколо, одночасно «високою» виходять солістка і 4-й хлопець зліва</p> <p>93-98 т – пара робить комбінацію № 4</p> <p>Антураж виконує рух «каблучки»</p>
12		99-114	<p>99-102 т крайні пари справа і зліва рухаються в центр рухом «висока в повороті» Одночасно попередні солісти відходять назад простими кроками.</p> <p>103-110 т – пари виконують комбінацію № 5</p> <p>111 – 114 т – вертаються на свої місця в півколо рухом «висока в повороті» Антураж виконує приставні кроки вправо і вліво</p>
13		115-130	<p>116-117 т – всі пари виходять в коло кроком з притупом Дівчата в антуражі виконують пліє по VI позиції з поворотом корпусу</p> <p>118 -128 т – пари в центрі рухаються по колу простими кроками. Дівчата сідають хлопцям на руки</p> <p>129-130 т – хлопці ставлять</p>

			дівчат на підлогу і всі вертаються в півколо
14		131-138	131-134 т - 4 дівчини рухаються вперед кроком з «тропітком» 135-138 т – виконують комбінацію №6 Антураж виконує «каблучки»
15		139-142	139-142 т – солісти рухом «висока» рухаються на авансцену по центру. Всі танцюристи поступово довільно об'єднуються групками
16		143-154	143-150 т – солісти виконують комбінацію № Антураж в довільному порядку рухається в напрямку правої 3-ї куліси 151-153 т солісти на сцені лишаються одні і виконують комбінацію №7 154 т – обнімаються і завмирають на місці

Опис комбінацій

Комбінація №1

1-2 такт – дівчата виконують 2 «високих» на місці і 2 в повороті. Хлопці – «приставний крок» по VI позиції

3-4 такти – дівчата роблять то саме, хлопці – «м'ячик» по VI позиції

Комбінація №2

Вихідне положення – танцюристи стоять обличчям в коло тримаючись за руки

1 такт – рухом «припадання» по VI позиції не розриваючи рук дівчата рухаються з кола, а хлопці в коло

2 такт – вертаються в одне коло

3-такт – повторюють рух, але тепер дівчата йдуть в коло, а хлопці з кола

4 такт - вертаються в одне коло

5-6 такти – повторюють рух 1 та 2 тактів

7-8 такти – повторюють рухи 3 і 4 тактів

Комбінація №3

1-4 такти – дівчина рухається вперед виконуючи «верхнє сверло», хлопець рухається разом з нею рухом «гайдук-круч»

5-12 такти – дівчина робить на місці «припадання в повороті», хлопець рухаються по колу навколо неї рухом «верхнє сверло»

Комбінація №4

1-2 такти – пара робить «до-за-до» рухом «висока»

3-6 такти – хлопець і дівчина беруться в пару. Дівчина робить припадання навколо себе, хлопець робить «м'ячик» з викидом ноги вперед.

Комбінація №5

1 такт – пари обертаються назустріч одна одній, виконуючі рух «тропітки»

2 такт – пари роблять «припадання в повороті»

3 такт - дівчата рухом «шене» рухаються від одного хлопця до другого, хлопці стоять на місці, ноги в II позиції, руки відкриті на II позицію

4 такт – хлопці «підхоплюють» дівчат, пари роблять припадання в повороті

5-6 такти – повторюють рухи 4 і 4 тактів

7-8 такти – пари «тропітками» вертаються в півколо

Комбінація №6

1-2 такти – дівчата роблять в парах «голубці з притупом», починають з зовнішніх ніг

3-4 такти дівчата виконують піке робочою ногою по діагоналям по точкам 8-2-8-2 з легким підскоком на опорній нозі

Комбінація №7

1 такт – хлопець робить «тропітки», дівчина – «колупалочку»

2-3 такти – оберти в парі дрібним «галопом»

4 такт – хлопець тримає дівчину за талію, руки дівчини на плечах в хлопця, погляд один на одного, пара зупиняється обійнявшись що є фінальною позою танцю.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було всебічно проаналізовано розвиток сучасної української хореографії в контексті світової танцювальної культури XXI століття. Отримані результати дозволили сформулювати такі висновки:

1. Сучасне хореографічне мистецтво України сформувалося як самостійний та концептуально цілісний напрям: відбулося оновлення хореографічної лексики, українські митці активно інтегрували сучасні техніки (release technique, floorwork, improvisation-based practices), адаптуючи їх до власної художньої традиції та соціального досвіду. Contemporary dance в Україні перестав існувати як периферійний жанр і перетворився на значущий вид мистецької практики з власною естетикою, драматургією та тематичними акцентами.

2. Сучасне професійне танцювальне мистецтво переживає активну фазу оновлення, трансформації та переосмислення традицій. Розвиток відбувається у контексті глобальних мистецьких процесів, європейської інтеграції, зростання культурної мобільності та цифровізації. Українські митці активно впроваджують нові форми виразності, розширюють хореографічні кордони та поєднують академічну школу з авангардними напрямами сучасного танцю. На українській сцені дедалі частіше з'являються постановки у стилістиці: неокласики, модерну, контемпорарі, театру танцю. Хореографи застосовують принципи пластичної свободи, імпровізації, психологічного театру, поєднують народну лексику з сучасною пластикою. Це формує новий підхід до балету як мистецтва, де техніка є інструментом, а не самоціллю.

3. Інноваційні, мультимедійні та міжжанрові практики стали провідними тенденціями розвитку. Українські хореографи активно використовують інструменти цифрової сцени: відеоарт, інтерактивні системи, проєкції, технології дрон-зйомки, мультимедійні інсталяції. Розвиток dance film

відкрив новий рівень взаємодії кіномови та танцю. Експерименти з простором (site-specific), поєднання танцю з театром, музикою, перформативним мистецтвом створили гібридні форми, що відповідають світовим тенденціям постдраматичного та перформативного мистецтва.

4. Українська хореографія активно інтегрувалася у міжнародний культурний простір. Аналіз резиденцій, фестивалів засвідчив, що українські митці стали повноцінними учасниками європейських процесів. Міжнародні проєкти з інституціями Німеччини, Франції, Польщі, Литви, Великої Британії сприяли професійній мобільності хореографів, розширенню освітніх можливостей, формуванню нових творчих колаборацій, популяризації української культури у світі. Незалежна сцена відіграє ключову роль у формуванні нового покоління хореографів. Студії, авторські лабораторії, камерні колективи та незалежні митці задають темп розвитку хореографічного мистецтва в Україні, вони стали генераторами експериментів, інновацій і гнучких форм організації культурного процесу.

6. Український contemporary dance виробив власний стиль та культурний код. Він поєднує модерні техніки руху, документальність і щирість, теми особистої та колективної пам'яті, елементи української пластичної традиції, емоційну експресію та психологічну глибину. Це дозволило українській хореографії сформуванню впізнаваний художній почерк, який вирізняє її у світовому контексті.

Отож, сучасна хореографія України стала одним із динамічних напрямів національного мистецтва. Вона розвивається у тісному взаємозв'язку з глобальними тенденціями, зберігаючи водночас унікальну культурну ідентичність. Синтез жанрів, використання цифрових технологій, активна міжнародна співпраця та глибока рефлексія суспільних процесів роблять хореографічне мистецтво України важливою частиною світової мистецької карти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бернадська Д. Феномен синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: 17.00.01 «Теорія й історія культури». Київ, 2005. 20 с.
2. Бондар Б. Роль балетного мистецтва України в контексті формування світової танцювальної культури XXI століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 2. С. 175–180.
3. Василенко К. Лексика українського народно-сценічного танцю. Київ: Мистецтво, 1996. 496 с.
4. Герц І. Сучасний танець і новітні технології: грані взаємодії. *Мистецтвознавчі записки*. 2023. Вип. 43. С. 58–63.
5. Гусак Н. Вплив сучасних тенденцій на розвиток української хореографії. *Педагогічний альманах*. 2019. № 1. С. 12–17.
6. Драч В. Українське хореографічне мистецтво як інструмент культурної дипломатії: традиції та сучасні практики. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2025. № 2. С. 152–157.
7. Калієвський К., Синюк В., Берест Р. Українське хореографічне мистецтво – канонічна парадигма національної самобутності. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. 2023. С.183–184.
8. Карандеева О. Чоловічий танець у балетному театрі України середини ХХ – початку ХХІ століть : автореф. дис. ... канд. мистецтв.: 26.00.01. Київ: КНУКіМ, 2021. 15 с.
9. Карпенко Д. Хореографічна культура України в наукових дослідженнях 2017–2021 років: аналіз основних напрямів. *Культура і сучасність*. 2022. № 2. С. 66–71.

10. Квецко О. Хореографічна культура бойків на Прикарпатті кінця ХХ – початку ХХІ століть : автореф. дис. ... канд. мистецтв.: 26.00.01. Київ: НАКККіМ, 2021. 18 с.
11. Київ модерн балет. Репертуар. «За хвилину до Різдва». URL : <https://kyivmodernballet.com/theater/repertoire>
12. Кітілова Н. Український танець «Гопак» – мистецьке явище єднання поколінь. *Українське хореографічне мистецтво в контексті світової художньої культури (сучасний поліжанровий дискурс)* : колективна монографія / за заг. ред. О. А. Плахотнюка. Львів : СПОЛОМ. 2020. С.72–76. URL : <https://kultart.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/O.-Lan-statti-z-Koletyvnoi-monohrafiia.pdf>
13. Король А. Українські балети як етномаркери. *Танцювальні студії*. 2019. № 2 (2). С. 149–157. URL : <https://doi.org/10.31866/2616-7646.2.2.2019.188815>
14. Кравець О. Традиційний танець у сучасній культурі: нові інтерпретації. *Культурологічні студії*. 2020. № 23. С. 43–50.
15. Культура в часі війни: дипломатичний фронт. URL : isc.lviv.ua+1radiosvoboda.org+1
16. Легка С. Українська народна хореографічна культура ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 17.00.01 «Теорія та історія культури». Київ, 2003. 20 с.
17. Мазур Н. Золоті сторінки українського балетного театру. *Український театр*. 2002. № 4–5. С.12–14.
18. Морозов А. Віртуозні рухи в українському народно-сценічному танці: витоки, еволюція, сучасні тенденції: автореф. дис. ... канд. мистецтв.: 26.00.01. Київ: КНУКіМ, 2019. 16 с.
19. Нечитайло В. Народне хореографічне мистецтво України у соціокультурних умовах сьогодення. *Вісник НАКККіМ*. 2017. №2. С. 88–93.

20. Підлипська А. Журнал «Танець в Україні та світі» у вітчизняному хореологічному дискурсі. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2017. № 24. С. 216– 221.
21. Плахотнюк О. Віддзеркалення сучасної танцювальної культури України через хореографічні конкурси. *Українське хореографічне мистецтво в контексті світової художньої культури (сучасний поліжанровий дискурс) : колективна монографія / за заг. ред. О. А. Плахотнюка*. Львів : СПОЛОМ, 2020. С.107–112. URL : <https://kultart.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/O.-Lan-statti-z-Koletyvnoi-monohrafiia.pdf>
22. Плахотнюк О. Етносвітогляд фольклорного танцю в мистецькому просторі сучасності. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 35. Т. 5. С. 4–8.
23. Погребняк М. Рольова гра і 3Дтехнології як творчі методи балетмейстерів сучасного танцтеатру. *Мистецтво та мистецька освіта в сучасному соціокультурному просторі : матер. І Всеукр. наук.-практ. конф.* Полтава : Сімон, 2021. 237 с.
24. Поклітару Р. Мистецтво імпровізації в українському балеті. *Сучасний танець*. 2018. № 4. С. 27–31.
25. Рубан В. Проекти діячів сучасного танцю як інструмент культурної дипломатії України в умовах воєнного стану. *Питання культурології*. 2023. № 42. С.270-285.
26. Семенова Н. Національна балетна вистава в українській хореографічній культурі ХХ – початку ХХІ століть: дис. ... канд. мистецтвозн.: 26.00.04. Харків: ХДАК, 2019. 240 с.
27. Скиба Ю. Поліваріантність перформативно-хореографічного мистецтва компаній сучасного танцю кінця ХХ-го –початку ХХІ-го століття: дис.... д-ра філософії ... 02 Культура і мистецтво за спец. 024 Хореографія. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2024 р. 199 с.

28. Станішевський Ю. Український балетний театр: історія та сучасність. Київ : Муз. Україна, 2008. 441 с.
29. Тимчула А. Народне хореографічне мистецтво українців Закарпаття другої половини ХХ – початку ХХІ ст. : дис. ... канд. мистецтв. 26.00.01. Київ, 2021. 197 с.
30. Традиції та новації в хореографічній культурі (до 50-річчя кафедри хореографії Київського національного університету культури і мистецтв : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. / упор. А. Підлипська. Київ : КНУКіМ, 2020. 122 с.
31. Троїцький В. Перформанс як нова форма театральної дії. *Театр і хореографія*. 2017. № 6. С. 33–38.
32. Федоренко А. Культурні практики збереження українських народних танців у ХХІ столітті. *Хореографія і мистецтво*. 2021. № 12. С. 19–22.
33. Українське хореографічне мистецтво в контексті світової художньої культури (сучасний поліжанровий дискурс): колективна монографія / за заг. ред. О. Плахотнюка. Львів : СПОЛОМ. 2020. 308 с.
34. Шариков Д. Теорія, історія та практика сучасної хореографії. Київ, 2010. 208 с.